

Svet romske skupnosti praznuje prvo obletnico delovanjaa

Stran 3

Peta obletnica Romske radijske produkcije in informativnega centra ROMIC

Stran 4

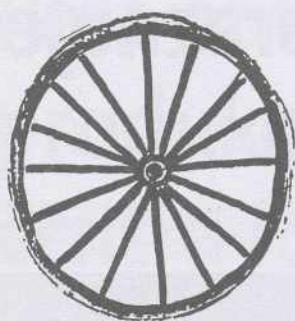
Okrogla miza o položaju romskih žensk

Stran 5

Prva konferenca o zdravju Romov

ROMANO THEM ROMSKI SVET

številka 33, november 2008

založnik

Zveza Romov Slovenije

Arhitekta Novaka 13

9000 Murska Sobota

tel.: 02 5308-100

fax: 02 5308-104

e-mail: romani.union@siol.net

www.zveza-romov.si

ROMIC ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADIJSKA PRODUKCIJA

e-mail: romic@siol.net

www.romic.si

odgovorni urednik

Jožek Horvat - Muc

uredniški odbor

dr. Pavla Štrukelj

Monika Sandreli

Janja Rošar

Slobodan Nezirovič

Bečiri Fatmir

dopisniki

Lujzi Baranja, New York

Dragoljub Acković, Beograd

Bogdan Miklič, Novo Mesto

Fotografije so prispevali:

Oto B., Štefan B.,

Stanko B. in drugi

prelom in tisk

Tiskarna Klar, Murska Sobota

naklada

500 izvodov

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS št.
415-562/96, se Romano them - Romski svet
šteje med proizvode za katere se plačuje 20%
davek na dodano vrednost.

Izid časopisa Romano them je omogočilo
Ministrstvo za kulturo RS
in Urad za narodnosti RS

<i>M.Sandreli</i>	Svet romske skupnosti praznuje prvo obletnico delovanja	2
<i>Gornjec Tadeja</i>	Peta obletnica Romske radijske produkcije in informativnega centra ROMIC	3
<i>Monika Sandreli</i>	Okrogla miza o položaju romskih žensk / Khugjastu stolu palu romane žuvdja	4
<i>Monika Sandreli</i>	Prva konferenca o zdravju Romov / Eršti konferenca palu sastipe Romengru	5
<i>Anita Majcen</i>	Prireditve ob dnevu kulturnih društev 2008	6
<i>Gornjec Tadeja</i>	BRUSELJ	7
	Novice	8
<i>Monika Sandreli</i>	Romska gledališka skupina / Romani teater grupa	9
<i>Gornjec Tadeja</i>	Prvi mednarodni festival romskih gledaliških skupin v Reki	10
<i>Gornjec Tadeja</i>	Prvi mednarodni festival romske glasbe in plesov	11
<i>Monika Sandreli</i>	Feri Lainšček - mojster besede / Lainšček Feri - alavengru mejšteri	12
<i>Monika Sandreli</i>	Nedotakljivi - še ena knjiga o Romih izpod peres Ferija Lainščeka	12
<i>Gornjec Tadeja</i>	KAMENCI	13
<i>Monika Sandreli</i>	Mahala rai banda na festivalu Maribor / Pru Festival Maribor djilade te u Mahala rai banda	13
	Avstrijski Romi že trinajst let romajo v Mariazell / U Avstrijske Roma mauk dešutrin berš romalinen andi	14
<i>Jadranka Šarkezi</i>	Nepozabno doživetje	15
<i>Anita Majcen</i>	Medkulturnost - sobivanje različnih kultur	16
<i>Anita Majcen</i>	Položaj romskih žensk v Sloveniji in Makedoniji	17
<i>Monika Sandreli</i>	Pomembni pridobitvi v Vadarcih / Vadarce djirinde panji te lačhardu drom	18
<i>Fatmir Bečiri</i>	Zahvala konzularnim oddelkom R Slovenije	18
<i>Fatmir Bečiri</i>	Komisija za romska vprašanja	19
<i>Fatmir Bečiri</i>	SEMINAR »nediskriminacija: od teorije k praksi«	19
<i>Rajko Šajnovič</i>	Pereče vprašanje na področju romske kulture zlasti na Dolenjskem	20
	Novice	22
<i>M.H.S</i>	Festival klasične glasbe Maribor	23
<i>Andreja Simonič</i>	Delovni sestanek v Mariboru	24

Svet romske skupnosti praznuje prvo obletnico delovanja

M. Sandreli

Romana skupnostjakru svet, souh hi lekbarider organ mistu Roma andi Slovenija. Vašadauh sinja kerdi andu 20 junij svecutni seja pri sej sinja vakeribe pali beršeskri buti.

Djik berš hi khaj sinja kerdu u Romana skupnostjakru svet, souh hi lekbarider organ mistu Roma andi Slovenija. Vašadauh sinja kerdi andu 20 junij svecutni seja pri sej sinja vakeribe pali beršeskri buti..

Pred enim letom je bil ustanovljen Svet Romske skupnosti, ki je najvišji organ romske skupnosti v Sloveniji. Ob tej priložnosti so 20. junija, na dan ustanovitve, pripravili slavnostno sejo, na kateri so govorili o eno letnem delu sveta.

Svet Romske skupnosti je podelil plaketo Stanetu Baluhu za njegov prispevek k sprejetju zakona o Romih in za prispevek k delovanju Sveta romske skupnosti.

Svet romske skupnosti predstavlja interese romske skupnosti v Sloveniji v razmerju do državnih organov ter opravlja druge pomembne naloge, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti.

Bil je podan predlog da bi slovenski Romi dobili svoj praznik

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia RomiC na frekvenci 97,6 MHz.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADIJSKA PRODUKCIJA

Peta obletnica Romske radijske produkcije in informativnega centra ROMIC

Gornjec Tadeja

Murski Soboti so v petek, 3. oktobra 2008, proslavili 5. obletnico Romske radijske produkcije in informativnega centra Romica, ki ga je leta 2003 pomagal zagnati Mirovni inštitut v sodelovanju z Zavodom za odprto družbo in švicarsko nevladno organizacijo Medienhilfe. Marca letos je po večletnem ustvarjanju tedenske oddaje Šunen le Romen (Prisluhnite Romom) Romica pridobil lokalno radijsko frekvenco in je pred kratkim začel oddajati na 97,6 Mz.

Romski informativni center Romica v Murski Soboti je s prireditvijo v murskosoboškem kinu v slovesno obeležil peto obletnico delovanja. Osrednja vloga Romica je v informiranju ter ohranjanju romske kulture in jezika. V centru deluje radijski studio, kjer nastaja samostojna romska radijska produkcija, tam je zbrana tudi domača in tuja literatura o Romih ter avdio, video in fotografski arhiv.

Z letošnjo pridobitvijo lokalne

radijske frekvence, za katero so si prizadevali od ustanovitve Romica dalje, je radio Romica začel delovati kot prvi romski radio v Sloveniji (na frekvenci 97,6 MHz). Vsakodnevno nastaja v studiu radia Romica enournna oddaja Romski svet z informativno-izobraževalnimi, kulturnimi in razvedrilnimi vsebinami, posebne oddaje ob izrednih dogodkih, tedenska oddaja Prisluhnite Romom, ki se predvaja še na devetih slovenskih radijskih postajah, ustvarjajo lastne glasbene produkcijske izdelke in organizirajo različne kulturne prireditve.

Sredstva za vzpostavitev Romica so bila zagotovljena iz tujine, sredstva so dobili tudi od Mirovnega inštituta, s slednjim je Zveza Romov Slovenije namreč že pred odprtjem centra organizirala usposabljanje Romov za delo v medijih. »Občinske in državne oblasti, ki določajo finančno podporo Romicu, bi se morale zavedati, da je treba vlagati v razvoj, usposabljanje kadrov, pri-

dobivanje in osveževanje znanja in spretnosti ustvarjalcev programa, v ureditev stalnosti in varnosti zaposlitve ljudi, ki ustvarjajo ta program, hkrati pa premišljeno vlagati v tehnični razvoj in opremo,« je na slovesnosti povedala Brankica Petkovič z Mirovnega inštituta.

Današnja medijska organiziranost Romov v Sloveniji ne zaostaja za tovrstno organiziranostjo drugod, prej bi lahko govorili o tem, da prednjači, je dejal podžupan Mestne občine Murska Sobota Jože Casar. Da je informativna dejavnost za pripadnike romske skupnosti v Sloveniji bistvenega pomena, je v svojem nagovoru poudarila Tjaša Ploh z Urada za narodnosti: »Informativna dejavnost namreč opravlja pomembno poslanstvo pri ohranjanju identitete, jezika in kulture, obveščanju romske skupnosti, pa tudi izobraževanju.« Romske radijske in televizijske oddaje nastajajo poleg Romica še v drugih radijskih in televizijskih hišah, te aktivnosti finančno podpira tudi urad za narodnosti.

Okrogla miza o položaju romskih žensk / Khugjastu stolu palu romane žuvdja

Monika Sandreli

Pru khugjastu stolu souh kerdja u Žuvjengru forum sinja vakeribe pali romane žuvdja valamikur te sar hi akaun. Le romane žuvdjen hi mik but kinji i lekbarider hi hot na žaunen te gijnel te pijsinel.

Okroglo mizo o položaju romskih žensk je Ženski forum pripravilo v sodelovanju z Inštitutom za narodnostna vprašanja in Ustanovo dr. Šiftarjeva fundacija. Na okrogli mizi je bilo predvsem govora o vlogi romske ženske, o njeni vlogi v družini in v družbi, razpravljalci pa so se dotaknili izobraževanja za romske ženske. Ljativ Demir predstavnik makedonskih Romov je omenil da so pri njih romske ženske dvojno diskriminirane kot ženske in kot romkinje.

Janja Rošer predsednica Ženskega foruma pa ugotavlja da se vloga romske ženske spreminja na boljše.

Nada Žagar z Zavoda za izobraževanje in kulturo Črnomelj ugotavlja da imajo romske ženske veliko ovir pri vključevanju v izobraževanje.

Po zanimivi razpravi pa so sprejeli sklepe in zaključke

SKLEPI IN ZAKLJUČKI:

- SODELOVANJE ROMSKIH ŽENSK NA RAZLIČNIH PODROČJIH (IZOBRAŽEVANJE, ODPRAVA PRED-SODKOV, ZAPOSLOVANJE, ENAKE MOŽNOSTI)
- DA SE SPODBUJA DOSTOP DO IZOBRAŽEVANJA ROMSKIH ŽENSK NA VSEH RAVNEH
- USKLAJEVANJE DEJAVNOSTI NA EVROPSKI, DRŽAVNI IN LOKALNI RAVNI
- ZAGOTOVITI NADALJEVANJE SREČANJ ROMSKIH ŽENSK NA DRŽAVNI RAVNI
- ROMSKE ŽENSKE ZMOREJO VEČ – POMAGATI JIM JE TREBA, TUDI S SREČANJI V ROMSKIH NASELJIH, DA SE BODO TEGA ZAVEDALE!

Prva konferenca o zdravju Romov / Eršti konferenca palu sastipe Romengru

Monika Sandreli

Andu 24. september sinja kerdi Radence eršti nacionalni konferenca palu sastipe Romengru. I konferenca khetaun kerde u Ministrstvo za zdravje, u Zavod mistu zdravstveno varstvo i Slovenski Romani unija te Svet Romana skupnostjakru. Vašu Roma phijen hot hile fider nasvale khaj han na sastu habe, dobazijnen, te khaj hile bri buti. Djik miškr ukrepe konferencakru sinja hot ovla saku berš i konferenca avretaun, odoj khaj u Roma žijn.

Zaradi bivanja v neustreznih življenjskih razmerah, slabe izobraženosti in velike brezposelnosti so Romi zdravstveno neozaveščeni in slabo obveščeni. Njihovo zdravstveno stanje je precej slabše kot pri večinskem prebivalstvu, ugotavljajo v pristojnih službah. K slabšemu stanju pripomoreta še romska kultura in tradicija, ki se kaže v drugačnem odnosu do zdravja, bolezni in zdravstvenih

ustanov, so ugotovili udeleženci prve nacionalne konference o zmanjševanju neenakosti v zdravju romske populacije, ki so jo minuli teden v Radencih organizirali Ministrstvo za zdravje RS, Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota, Zveza Romov Slovenije in Svet romske skupnosti.

Program konference je zajemal

vse vidike življenja Romov, od Nacionalnega programa ukrepov za Rome, položaja Romov doma in v Evropi, izobraževanja, zaposlovanja, bivalnega okolja in romske kulture, kajti vse to so dejavniki, ki vplivajo na zdravje romske populacije. Zbrane so pozdravili Janez Remškar iz Ministrstva za zdravje,

Doktorica Teodora Petraš, direktorica Zavoda za Zdravstveno varstvo Murska Sobota, Generalni sekretar Rdečega križa Slovenije, Janez Bezej.

V imenu Sveta Romske skupnosti pa je zbrane pozdravil predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat Muc.

Preden pa se je program konference pričel so za dobro vzdušje in boljše zdravje poskrbele plesalke Romskega društva Romani Union in Romeo Horvat Popo s svojo pesmijo o Jabolku. Vsak udeleženec je bil tudi obdarjen z zdravim sočnim jabolkom.

Pri pripravi Nacionalnega programa ukrepov za Rome je Ministrstvo za zdravje med ukrepe za izboljšanje zdravstvenega varstva Romov vključil tudi posebne programe, ki bodo informirali, ozaveščali, vzgajali ter približali zdravstvo romski skupnosti.

Raziskava življenjskega sloga Romov, ki so jo opravili na Zavodu za zdravstveno varstvo med 258. odraslimi pomurskimi Romi

, potrjuje, da je med anketiranci, v glavnem brezposelnimi in slabo izobraženimi, najpogostejše zvišan holesterol, pogosti sta tudi čezmerna telesna teža in debelost. Več kot polovica jih kadi, se premalo giblje in nezdravo prehranjuje.

Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota skupaj z Romi izvaja različne programe za osveščanje romske skupnosti o pomenu zdravlja.

Eden izmed sklepov konference je bil, da se je treba celovito lotiti urejanja vseh področij življenja Romov, saj je treba odpraviti vse naštetе vzroke za nezdravo življenje.

S tehtnimi zaključki se je končala prva konferenca o Zmanjševanju neenakosti v zdravju romske populacije, ki pa ni zadnja, pravi doktorica Branislava Belovič.

Prireditve ob dnevu kulturnih društev 2008

Anita Majcen

Tako kot vsako leto je Zveza kulturnih društev Maribor priredila že tradicionalno prireditve ob Dnevu kulturnih društev, ki je potekala 18. junija v dvorani Union v Mariboru.

Prireditve je to leto potekala v znamenju medkulturnega dialoga, ki pa je za manjšinske kulture v Mariboru oz. v Sloveniji zagotovo tudi za našo kulturo, zelo pomembna. Kot vsak narod si tudi mi zelo prizadevali za ohranjanje naše kulture in njeno bogatenje, posebne zahvale pa gredo gospodu Fatmirju Bećiriju, ki pa je za svoja prizadevanja pri bogatenju medkulturnega dialoga dobil tudi priznanje.

Predsednik društva Romano Pra-

lipe, g. Bećiri je tako aktivist na različnih področjih, ves čas pa si zelo prizadeva tudi za ohranjanje tradicionalne romske kulture.

Z udeleževanjem na različnih prireditvah, z organizacijo lastnih tradicionalnih romskih prireditev in z občutkom, da je ohranjanje in prenašanje romske kulture za romski narod zelo velikega pomena, si je to priznanje ob Dnevu kulturnih društev zagotovo tudi zaslužil.

Prireditve je ob podelitvi priznanj bogatil tudi pester program, ki so ga

izvajali člani Plesne izbe Maribor, nastop Srpskega kulturnega društva Maribor in pevski zbor Pro musica.

Ob koncu prireditve so vsi sodelujoči nazdravili svojemu uspehu in za uspešno naslednjo sezono, ki nas bo še za korak približala Evropski kulturni prestolnici.

BRUSELJ

Gornjec Tadeja

V Bruslju je potekalo prvo evropsko srečanje o Romih, ki ga pripravljata Evropska komisija in francosko predsedstvo EU. Na njem udeleženci razpravljajo o položaju romske skupnosti v EU, ki šteje okoli dvanajst milijonov ljudi.

Romi v Sloveniji živijo dvopolno - v Prekmurju precej bolje kot na Dolenjskem in v Posavju, odnos Slovencev do njih pa je še vedno poln stereotipov, izključevanja iz družbe in nepripravljenosti sobivanja z različnimi ljudmi, je v Bruslju ob robu srečanja o Romih za STA povedal direktor urada za narodnosti Stane Baluh.

»V Sloveniji bomo morali še precej storiti,« je poudaril Baluh, ki pa kljub vsemu meni, da je Slovenija v primerjavi z vzhodnimi državami EU nekoliko v prednosti zaradi zakona o romski skupnosti in tudi akcijskega programa, ki se pripravlja na tem področju.

V Sloveniji živi tudi relativno majhna romska skupnost: neke med 7000 in 10.000 Romov, je pojasnil Baluh, uradne številke pa govorijo le o okoli 3700 Romih. Da bi izboljšali njihovo življenje, država razmišlja o tem, da bi »združila sile« s prekmurskimi Romi, saj bi lahko »država skupaj z njimi težave reševala na uspešnejši način«.

Baluh - zanj je današnja konferenca v Bruslju »zgodovinski dogodek« - pojasnjuje, da je odnos Slovencev do Romov poln stereotipov. »Slovenci smo še vedno na nek način polni stereotipov, ekskluzivizma v družbi in pa nepripravljenosti sobivanja z različnimi ljudmi. Mislim, da so Romi tisti, ki so po vseh lestvicah ocenjevanja, ki jih delajo mediji, na zadnjem mestu,« pravi direktor urada za narodnosti.

Na evropskem »vrhu« so govorili

o »prerezu težav, s katerimi se Romi srečujejo«. Po besedah Baluha te vključujejo stereotipe, stigmatizacijo in izrivanje ljudi iz družbe in neomogočanje temeljnih osnovnih pravic kot so izobraževanje, zaposlovanje, zdravstvo in bivanjske razmere.

»Zaradi stigmatizacije se kažejo težave na vseh omenjenih področjih,« pravi Baluh, ki meni, da države, sploh vzhodnoevropske, s tem problemom same ne bodo mogle »razčistiti«.

V Sloveniji bo, kot je napovedal, kmalu - morda že jeseni, sicer pa v začetku prihodnjega leta - zaživela kampanja Sveta Evrope »Dosta!« in nevladnih organizacij s pomočjo urada za narodnosti o osveščanju in odpravi vseh vrst diskriminacije.

V romskem jeziku pomeni beseda »dosta« dovolj, vendar pa lahko pomeni tudi več - več pravic, enakopravnosti, večje vključevanje in več spoštovanja do Evropejcev, pripadnikov romske skupnosti, so zapisali na spletni strani informacijskega urada Sveta Evrope v Sloveniji.

V Bruslju je potekalo prvo evropsko srečanje o Romih, ki ga pripravljata Evropska komisija in francosko predsedstvo EU. Na njem udeleženci razpravljajo o položaju romske skupnosti v EU, ki šteje okoli dvanajst milijonov ljudi.

Barroso: Družba mora Romom ponuditi roko

Družba mora Romom ponuditi roko. Veliko ljudi je sicer prepričanih, da bi morali biti Romi sami bolj odgovorni, po drugi strani pa romski voditelji pričakujejo ukrepanje. Dejansko potrebujemo oboje, je danes v Bruslju poudaril

predsednik Evropske komisije Jose Manuel Barroso.

Barroso je dejal, da Romov ne smemo gledati kot zgolj pasivne žrtve. Zavedati se je treba tudi, da se Romi večkrat sami pritožujejo nad pritiski znotraj lastne skupnosti. Ne smemo se izogibati niti besedi rasizem, je opozoril in kot najpomembnejše izpostavil posameznikove pravice, tako moških, žensk kot otrok.

Da bi Rome spodbudili, da vzamejo usodo v svoje roke, jim moramo ponuditi »realne priložnosti«, je prepričan Barroso. Med njimi je izpostavil redno izobraževanje, redne službe in tudi primerna stanovanja. Poudaril je, da so bili Romi doslej tako izključeni, da enostavno ne izhajajo iz enakega položaja, in da se ne sme dovoliti vzporednega izobraževanja, služb in bivališč zanje.

Potrebujemo zdrav ekonomski pragmatizem in aktivno spodbujanje izobraževanja med romskimi otroci, je menil predsednik Evropske komisije. Kot je pojasnil, se je v EU z zadnjo širitvijo število Romov občutno povečalo, veliko pa jih živi v okoliščinah, ki niso sprejemljive za 21. stoletje.

»Socialna izključenost se ne naša samo na Rome, ampak gre v tem primeru za trajno diskriminacijo,« je poudaril predsednik komisije. Dodal je, da kar 77 odstotkov Evropejcev meni, da biti Rom pomeni oviro v življenju. »Zavračamo stigmatizacijo Romov, saj ima vsakdo pravico živeti svobodno brez diskriminacije,« je bil jasen.

Barroso je danes še izrazil upanje, da bo srečanje o Romih oziroma, kot poudarjajo v Bruslju, »vrh«, več kot le še en sestanek. »Problem je nujno rešiti, ne le v političnem

smislu, ampak človeškem,« je dejal.

Po mnenju Barrosa je vključevanje Romov »skupna odgovornost EU in držav članic«. Posamezne konkretne naloge so v rokah držav, EU pa lahko zadeve koordinira, je dejal. Komisija lahko pomaga z zakonodajo - recimo protidiskriminacijsko, ter finančno podporo, recimo iz strukturnih skladov.

Barroso je omenil tudi idejo o evropski platformi za vključevanje Romov ter poudaril, da bi lahko današnje srečanje prispevalo k temu, da se bo vprašanju Romov v prihodnje posvečalo več pozornosti. Predlog je takoj pozdravil finančnik, filantrop in predsednik Zavoda za odprto družbo (Open Society Institute) George Soros, ki se tudi udeležuje »vrha«.

Po mnenju Sorosa je EU najverjetneje najboljši primer odprte družbe na svetu, a predvsem pri Romih so potrebne izboljšave. »Večina Romov živi v novih državah EU in na Balkanu. Ni čudno, da jih je veliko emigriralo na Zahod,« je dejal.

Pri tem je omenil demonstracije Italijanov proti njim, kar bi »moralo EU skrbeti«. Tudi sam je izrazil globoko zaskrbljenost zaradi razmer v Italiji. Jemanje prstnih odtisov - ukrepe o tem je sprejela italijanska vlada - bi moralo biti nezakonito, je poudaril, s čimer si je prislužil velik aplavz več sto navzočih, med njimi številnih Romov.

Evropska komisija je namreč v začetku septembra odobrila sporne načrte Italije za jemanje prstnih odtisov Romom, potem ko je vlada

premiera Silvia Berlusconija privolila v njihovo prilagoditev pravilom EU. Načrti ne vsebujejo navodil, ukazov ali pravil, ki bi omogočali zbiranje podatkov na podlagi etičnega ali verskega porekla. Jemanje prstnih odtisov naj ne bi potekalo sistematično, temveč bo izvedeno le takrat, ko ne bo nobene druge možnosti.

Nesprejemljiva realnost po mnenju Sorosa spodbuja negativne stereotipe, kar pa samo slabša situacijo Romov. Gre za najhujšo vrsto socialnega izključevanja v EU, ki temelji na narodnostni osnovi, je dejal in dodal, da je stereotip, da so »cigani« neizobraženi in nevarni, še vedno prisoten. Ampak stanje se spreminja, je zagotovil.

Novice

Koncert Oto Pestner

Legenda slovenske zabavne glasbe Oto Pestner v letošnjem letu praznuje svojo 40. obletnico umetniškega delovanja.

Prve posnetke je Oto Pestner naredil že pri dvanajstih letih, leta 1971 pa je s petnajstimi leti zmagal na Slovenski popevki s pesmijo

Trideset let. Od takrat dalje je redno sodeloval in pobiral nagrade na vseh pomembnejših festivalih.

Posnel je že več kot 40 solističnih albumov, plošč in CD-jev ter sodeloval z vsemi pomembnimi glasbeniki z našega področja. Oto Pestner je v okviru jubilejne turnee po vsej Sloveniji je imel koncert tudi v Murski soboti.

15. tradicionalni Mednarodni romski tabor

I Slovenski romani Unija te u Romani Union kerde zaru 18 te ži 23. avgust, 15. tradicionalno romano tabor, souh sinja zu Dijaški dom andi Murska sobota. U kezdetu sinja andu 18. avgust, 11. vašu kezdetu pru tabor vakerde u podžupan u Jožef Casar, u Baluh Stane te i Andreja Berle - Lakota. U tabor

hi vašu roma te te vašu gurdja, pru adale beršesku sinja vakeribe pali romani historija, čhib, kultura, palu sikavibe mistu Roma te palu romane mediji.

ZRS in Romsko društvo Romani Union Murska Sobota pripravljata od 18 do 23. Avgusta, 15. tradicionalni Mednarodni romski tabor, ki se bo odvijal v dijaškem domu v Murski Soboti. Otvoritev tabora bo 18. avg. ob 11 uri. Zbrane bo nagovoril g. Jožef Casar podžupan MO Murska Sobota, mag. Stane Baluh, direktor Urada za narodnosti in dr. Andreja Barle Lakota, direktorica Urada za razvoj šolstva.

Tabor je namenjen romski in neromski populaciji. Na taboru so govorili in se seznanjali z zgodovino Romov, z romskim jezikom, romsko književnostjo, učenim načrtom izobraževanja Romov, na taboru pa je bilo govora tudi o romskih

medijih in medijskim poročanju o Romih

KOKO & MANDОВI

Glasbena skupina »KOKO & MANDОВI« je vokalno-instrumentalna skupina, ki izvaja večinoma etno in romsko glasbo. Ustanovljena je bila leta 2004 in za sabo ima že vrsto uspešnih nastopov (Narodni dom Maribor, Hit Koloseum – Sarajevo, KUD France Prešern – Ljubljana, Prešernov trg Ljubljana, festival Lent, uglednejši

lokali v Ljubljani itn.). Člani skupine so glasbeniki s predhodnimi izkušnjami v renomiranih skupinah, kot so: Vali, Šukar... Iz ljubezni do etno in predvsem romske glasbe so se zbrali in ustanovili kvaliteten ansambel, ki se naj bi uveljavil tudi zunaj meja Slovenije. Februarja 2007 je izšel tudi prvi CD z Naslovom »Kamipe«, za katerega je po naslovni pesmi posnet tudi video-spot.

Repertoar je zelo pester, kar je rezultat črpanja virov z različnih koncev Balkana ter kjer se zadržujejo in živijo Romi. Pod tem vplivom so

nastale tudi avtorske skladbe, prirejene na način, ki je všečen današnjem poslušalcu. Vsekakor vredno posluha, pravo sliko o skupini pa poslušalec dobi šele na koncertu.

Člani skupine so: Nenad Koko-
vić – brač, vokal, Budimir Babić
– bass kitara, vokal Milan Bijeljac
– kitara, vokal, Boris Šprajc – bob-
ni, Sanja Kajdiž – back vokal, Irena
Drobež – back vokal, Mladen Teo-
dorović – lead vokal, Dejan Erceg
– harmonika

Romska gledališka skupina / Romani teater grupa

Monika Sandreli

*I romani teater grupa Roma-
ni Union mauk špilinel dešušuv
berš, ži akaun sikade ifta tea-
ter khelibja. Naun dugu pal pa
špilinde Koper u khelibe so pe
akharel Avdicija sej vakerel palu
manuša sej aun pri avdicija, te
na žaunen te špilinel, vašu daub
u manuša andri lende asen. Le
manušenge so len sana te dikhel
igen tecinde.*

Gledališka skupina Romani Union deluje že od leta 1992. Ideja za ustanovitev romske gledališke skupine se je porodila po

predstavi Karmen v slovenskem narodnem gledališču v Mariboru. Prva predstava romskega gledališča Legenda je bila v Mlinšah na srečanju gledališč na podeželju 19. septembra 1992. Drugo delo avtorja in režiserja Jožeka Horvata Muca »Sedmi dan« je romska gledališka skupina Romani Union predstavila soboškem občinstvu leta 1993. Gledališka skupina uporablja pri izvedbi svojih iger predvsem romsko in prekmursko narečje. Skupina je svoja dela predstavila občinstvu v Sloveniji, Avstriji in na Madžarskem na različnih gledaliških srečanjih in festivalih. Romska gledališka skupina pa se je predstavila tudi z naslednjimi igrami: Legenda, Rdeče jabolko-Loli phauba, Amaru dij- Naš dan, Sedmi dan – Iftatu dij, Violina – Hegeduva Sneguljčica – Djiveskri čhej in Irina

Režiser in scenarist vseh iger je bil Jožek Horvat Muc. Gledališka skupina Romskega društva Romani Union se je pred kratkim v Kopru predstavilo z gledališko igro Avdicija. Igra govori o avdiciji za gledališko predstavo na kateri (avdicija) se predstavijo različni kandidati, ki pa pravzaprav nimajo nobene izkušnje z igro. Po vsej sili se trudijo, da

bi prepričali komisijo za sprejem v igralsko zasedbo. Celotna zadeva se zaplete saj kandidati in komisija ne moreta najti skupnega jezika.

Žarn predstave je komedija v kateri igrajo: Romeo Horvat Popo, Damjana Pestner, Valerija Horvat, Ksenija Pestner, Jožek Horvat Muc in Ivo Horvat.

Prvi mednarodni festival romskih gledaliških skupin v Reki

M.H.S

Romska gledališka skupina Chaplin iz Rijeke, ki deluje dobra štiri leta, je pripravila prvi mednarodni festival romskih gledaliških skupin. Skupina je dobila ime po Charli Chaplinu poznemu igralcu – komiku ki naj bi po babici bil romske krvi. Z svojimi igranjem želijo nasmejati vse ljudi, ni važno če so črni beli ali rumeni, pred bogom so vsi isti. Na festivalu so predstavili igro Grešna žena – Grešnica. Avtor in režiser predstave je Naser Sokoli organizator festivala pravi da je za njih to zgodovinsko dogajanje.

Naser Sokoli pravi da je mednarodno romsko sodelovanje dobro, to kaže tudi dober odziv romskih

gledaliških skupin od drugod. Poleg domačinov pa so se festivala udeležile še štiri romske gledališke skupine. S tem festivalom želijo ohraniti romsko identiteto in s tem približati ostalemu prebivalstvu romsko kulturo ples in pesmi.

Zaradi finančnih sredstev pa so izbrali tiste najboljše. Cilj festivala je da večinsko prebivalstvo Rome spozna tudi prek kulture ne samo po črni kroniki.

Igre so bile odigrane v romskem jeziku, gledalci pa so dobili kratke prevode na hrvaškem jeziku. Za vse predstave je bil prost vstop, dvorana je bila polna obiskovalcev med katerimi je bilo največ romske publi-

ke. O predstavah pravijo da so bile vse dobre, vseč jim je bila predstava slovenskih Romov, najbolj pa so bili navdušeni nad predstavo makedonskega gledališča.

Romska gledališka skupina Romani Union iz Murske Sobote se je predstavilo z igro Avdicija. pravijo da Teater pravde ile – Odprta srca iz Skopja so predstavili igro Rom- Ciganin, avtorja Aleksandra Sergejeviča Puškina. Njihova skupina deluje že deset let in večinoma igrajo igre poznatih piscev. Želijo si da bi z svojo gledališko skupino potovali po svetu in z igrami razbijali stereotipe o romih.

Prvi mednarodni festival romske glasbe in plesov

Gornjec Tadeja

21.07.2008 je v Gradu na Goričkem potekal 1. mednarodni festival romske glasbe in plesov, katerega častni pokrovitelj je bil predsednik Republike Slovenije, dr. Danilo Türk. Dopoldan je potekala okrogla miza na temo naseljevanja Romov v Panoniji - prostorska problematika romskih naselij v Krajinskem parku Goričko, katere namen je v evropskem letu medkulturnega dialoga osvetliti problematiko naselij in zaselkov Romov na območju Krajinskega parka Goričko. V Krajinskem parku Goričko je 23 romskih zaselkov, nekaj med njimi še vedno ni legaliziranih. Tipološko so naselja med seboj zelo raznolika, vsa pa se ubadajo s pomanjkanjem prostora za širitev, ureditvijo javnih prostorov ter s pomanjkljivo komunalno infrastrukturo.

Udeležence ja nagovorila tudi direktorica Informacijskega urada Sveta Evrope, Kristina Plavšak Krajnc, ki je predstavila priporočila Sveta Evrope o izboljšanju nastanitvenih pogojev za Rome in potujoče skupine v Evropi. Omenila je kampanjo proti predsodkom do romske skupnosti v jugovzhodni Evropi, pod imenom »Dosta!«, ki jo vodi Svet Evrope skupaj z Evropsko unijo

V romskem jeziku pomeni beseda »dosta« dovolj, vendar pa ji lahko rečemo tudi »več« - več pravic, enakopravnosti, večje vključevanje in več spoštovanja do Evropejcev, pripadnikov romske skupnosti. »Kampanjo želimo razširiti v vse članice Sveta Evrope, vključno s Slovenijo«, je poudarila Plavšak Krajnc, ter zaključila z besedami: »Naše celodnevno druženje v čudovitem, resnično medkulturnem ambientu Krajinskega parka Goričko predstavlja pomemben kamenček v mozaiku, ki ga skupaj gradimo v naši družbi in lokalnih okoljih, da bi vzpostavili, okrepili in razširili modele dobrih praks za enakopravno vključevanje Romov, zlasti mladih, za sprejemanje raz-

ličnosti, spodbujanje razumevanja, strpnosti, in socialne pravičnosti.«

Seveda pa ni manjkalo občinskih in lokalnih predstavnikov, ki so zaslužni za izvedbo prve tovrstne prireditve v Sloveniji. Omeniti gre idejnega vodjo prireditve, predsednika društva Iskrive zlate iskriče Emila Horvata. Občini Grad in Kuzma, ki se lahko pohvalita z dobrim sodelovanjem z Romskimi skupnostmi, sta takoj zagrabili Emilovo pobudo in pričeli z organizacijo. Prireditve je slovesno odprl predsednik republike Danilo Türk, ki se je soprogo mudil v pokrajini ob Muri že od jutra, ko je pri Gradu na Goričkem, potekala okrogla miza o bivalnih navedah Romov in kakovosti njihovega bivalnega okolja, nakar si je nekaj Romskih zaselkov tudi ogledal. Po vrnitvi je potekalo srečanje z župani in predstavniki lokalnih skupnosti, ki pa je bilo zaprto za javnost. Ob 17. uri so na prizorišču 1. mednarodnega festivala Romske glasbe in plesov, na dvorišču Gradu, zbrani nestrpnostno pričakovali predsednika republike, ki je s slavnostnim nagovorom odprl Festival.

**Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romie
na frekvenci 97,6 MHz.**

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADIJSKA PRODUKCIJA

Feri Lainšček – mojster besede / Lainšček Feri - alavengru mejšteri

Monika Sandreli

U Lainšček Feri pisijnel kenvi, djija, pisijnel vašu tijrne, vašu čhavure te vašu pevačja. Študerinja vašu mediji, žijl andi Murska Sobota te hile podjetje Franc-Franc. Vaši pri buti, pisinja buter sar šel filitike kenvi, djirindja te but priznanja te nagradi. Pali leskre kenvi sana kerde te trin flimdja. Andi frej cejt pa remešn phijrel auri, lekbutidevar zi Mura.

Prekmurski pisatelj, pesnik in dramatik Feri Lainšček je rojen 1959 v Dolencih na Goričkem, danes živi v Murski soboti. Študiral je novinarstvo. Ima status samostojnega ustvarjalca v kulturi in je solastnik in urednik Podjetja za

promocijo kulture Franc-Franc.

Feri Lainšček je vsestranski avtor, ki piše tako za odrasle kot za mladino in otroke.

Po njegovih delih so posneti že trije celovečerni filmi. Lainšček ustvarja v okolju, kjer kultura in umetnost nimata pravega zaledja, zato je njegov napor pri ustvarjanju še toliko bolj pomemben. Literarni javnosti je znan kot pisec romanov, ki tematsko segajo v prekmursko okolje.

Kot avtor besedil sodeluje z številnimi slovenskimi pevci in skupinami.

Feri Lainšček je za svoja literarna dela prejel številne nagrade in priznanja. Leta 1995 mu je Prešernov

sklad dodelil nagrado za roman Ki jo je megla prinesla. Dve leti kasneje je prejel nagrado Kresnik za roman Namesto koga roža cveti. Leta 2007 je ponovno prejel nagrado kresnik za roman Muriša. Zbirka pravljič Mislice so prejele nagrado večernice za najboljšo slovensko mladinsko literarno delo. Prejel je še Kajuhovo nagrado za roman Raza in nagrado sklada Vladimir Slejko za roman Astralni niz, ter številna druga priznanja.

Njegova bibliografija obsega več kot 100 knjižnih enot, nekatera dela pa so prevedena tudi v tuje jezike.

Nedotakljivi - še ena knjiga o Romih izpod peres Ferija Lainščeka

Monika Sandreli

Naštik le astares – mik djik kenva palu Roma sej pisindja u Lainšček Feri

Lainščekiskru romaun Naštik le astares- mit palu Roma gijlu auri zi zbirka Miti. U manusanu phukavibe te i legenda palu romanu kovači, souh kerdja u klinci savenca upre marde le Jezus, sinja kezdipte vaši kenva sej žal durider palu romanu čacipe. Andi kenva pa bi mik vakeribe palu štar generaciji Roma te palu lengru življenje te paladaub so lenge sa pijlu.

Ker je Feri Lainšček že od otroštva živel blizu Romov, jih spoštuje in je že od nekdaj očaran nad cigansko dušo. V nekaterih njegovih delih je prav zato močno prisotna romska tematika.

Ko je napisal roman Nedotakljivi, je bil pomirjen, zadovoljen. Pravi da še nikoli ni tako užival ob pisanju.

Lainščekov roman Nedotakljivi mit o Ciganih je izšel v zbirki Miti. Izhodišče za zgodbo iz romske resničnosti, je bilo ljudsko izročilo in legenda o romskem kovaču, ki je izdelal žebelje za križanje Jezusa

Kristusa. Pisatelj postavi v vlogo prvoosebnega pripovedovalca Lutvija Belmonda, nesojenega ciganskega kralja iz Malega Panona, sicer pa nam pripoved prikazuje usodo štirih romskih generacij. V romanu srečamo še druge moške like, saj le ti krojijo zgodbo – ded Jorga Mirga, romunski Rom, ki po drugi svetovni vojni iz taborišča pride v Titovo Jugoslavijo, oče Ujaš Mirga, tihotapec s tržaške tržnice, ter sin Dono Belmondo, ki je otrok sedemdesetih in protagonist iz časa pred razpadom komunistične Jugoslavije.

KAMENCI

Gornjec Tadeja

Letos je v naselju Kamenci v občini Črenšovci spet potekal tradicionalni romski tabor, ki je bil organiziran že 6., potekal je od 11.8.-14.8.2008. Tabora so se udeležili tako romski kot neromski otroci. Na taboru so sodelovali tudi Policisti Policijske postaje Lendava.

Policisti Policijske postaje Lendava so se avgusta 2008 odzvali povabilu organizatorjev tradicionalnega romskega tabora Kamenci 2008. Tokratni obisk tabora v romskem naselju Črenšovci je potekal pod geslom Policisti - zaščitniki in prijatelji otrok, v okviru organiziranih

delavnic pa so se predstavili otrokom od 4. do 12. leta starosti.

Romskim otrokom je policist motorist s Postaje prometne policije Murska Sobota predstavil policijsko opremo za urejanje in nadzor prometa, policist motorist s Policijske postaje Lendava pa je predstavil opremo za varovanje

državne meje in za to namenjeno motorno kolo. Romske otroke na taboru sta še posebej navdušila policist vodnik službenega psa s psom.

Za sproščeno vzdušje med policisti in Romi sta skrbela poveljnik romskega naselja Kamenci Ludvik Levačič in vodja policijskega okoliša Jožef Titan.

Ob začetku novega šolskega leta, ko so v šolske klopi stopili tudi številni udeleženci tega tabora, pa so policisti romskim otrokom podarili kresničke, ki bodo skrbele za večjo vidnost in boljše varnost na šolski poti.

Mahala rai banda na festivalu Maribor / Pru Festival Maribor djilade te u Mahala rai banda

Monika Sandreli

Djek kurku paul pe kezdingja u Festival Maribor sou hi prindžaurdiu palu Klasične Djia. Vašu kezdetu pa Djilaugdje u Romunske Romane Hegediška Mahala Rai banda U Festival pa berindja andu 14 september kada pa djide u Kiraua te Kiraukinji Romane djigengre.

V uvodu mariborskega festivala

klasične glasbe so nastopili tudi Romunski romski glasbeniki Mahala Rai Banda.

Skupina, ki šteje 10 članov, se je izoblikovala v romskih getih pri Bukarešti (mahala, namreč pomeni vas) in združuje izkušnje, znanje in glasbeno tradicijo dveh generacij. Mlajši člani zasedbe so 20- in 25-letniki, Romi, ki so odrasčali

v getih na obrobju Bukarešte, se izogibali tolпам in drogām ter se preživljali z glasbo, z igranjem na romunskih porokah.

Starejši del zasedbe Mahala sestavljajo romski možje in glasbeniki, upokojeni člani vojaškega orkestra, ki izvirajo iz Moldavije in so v vojski preživeli vse svoje odraslo življenje, saj so jim starši le na ta

način lahko zagotovili ustrezno izobrazbo.

Enkratna kombinacija vojakov in mladeničev, odločni ritmi in razigrane melodije so očiten razlog za dejstvo, da je Mahala rai banda danes ena vodilnih tovrstnih za-

sedb na področju balkanske romske glasbe, v zahodni Evropi vse bolj popularnega žanra.

Člani zasedbe Mahala pravijo da so z turnejo nastopili po celi Evropi, v Sloveniji jim je všeč, še posebej romska dekleta, menijo da je

v Sloveniji za Rome boljše urejeno kot pri njih. čeprav je pri njih več Romov.

10-dnevni Festival Maribor ki se je začel 4. septembra, se je končal s koncertom Rmskih Kraljev in Kraljic.

Avstrijski Romi že trinajst let romajo v Mariazell / U Avstrijske Roma mauk dešutrin berš romalinen

Andi Avstrija hi baru središje vašu Romanje i Mariazell- but žij-nenge prindžardu sar Marijakru celje, erštimoj sinja upre pijsime andu 1157 berš. Pri kkhangiri hi pa pijsime i letnica 1200, kada la kezdinde te zijdinel. Andu 1330 beš pa la sentelinde te posvetinde la Mardjake, akur sinja mak i khangiri fejs prindžardi., upravljalina-hi la andri Salzburga. Andu 1344 berš la djirindja u kijauri. Andi kronika andru 1400 berš, lakhas pijsime hot Mariazell romalinen andri Bavarska, Francija, Italija, Hrvaška, Poljska, Ninčku, andri Švica, lekbuter pa andri Avstrije te andru Ungri.

Osrednje avstrijsko romarsko sre-

dišče Mariazell (mnogi ga poznamo pod imenom Marijino Celje) v listinah prvič zasledimo leta 1157. Napis nad glavnim portalom pa kaže, da so romansko kapelo začeli zidati leta 1200. Leta 1330 je bila cerkev, posvečena Naši ljubi Gospe, že priznana romarsko središče, upravljali pa so ga iz Salzburga. Leta 1344 je romarski kraj dobil trške pravice. V kroniki iz leta 1400 že beremo, da so v Mariazell romali iz Bavarske, Francije, Italije, Hrvaške, Poljske, Nemčije in Švice, predvsem pa iz Avstrije in Madžarske.

Osrednje avstrijsko romarsko središče Mariazell, mnogi poznajo pod imenom Marijino Celje. Izročilo pravi, da je bilo Marijino Celje

ustanovljeno prav v adventnem času leta 1157. Letos je praznovalo 851 obletnico. V toku dogajanj je bila sezidana mogočna bazilika s slavno podobo Matere božje. Vsako leto obišče baziliko milijon romarjev. Obisk iz dežel nekdanjega vzhodnega bloka se je po padcu berlinskega zidu povečal. Mariazell je ohranil pomembno povezovalno vlogo med različnimi narodi in kulturami. V Mariazell od nekdaj zelo radi romajo tudi Slovenci. Vsako leto, drugo nedeljo v Avgustu pa imajo tudi mašo v romskem jeziku.

Letos je zbrane v romskem jeziku nagovoril tudi Ludvik Horvat iz Avstrije.

Ludvik Horvat se spominja da so,

Avstrijski Romi so v Mariazell romali že pred drugo svetovno vojno, z konji. Že trinajst let pa se vsako leto na tem romanju srečujejo Gradiščanski Romi, Sinti in Dunajski Romi. Organizatorji Romanja so

bili veseli obiska slovenskih Romov.

Andi Avstrija hi baru središje vašu Romanje i Mariazell- but žijnenge prindžardu sar Marijakru celje. Dešutrin berš pa romalinen te u avstri-

jakre Roma. Adej pumen lakhen Obervaldiskre te Wijenakre Roma, te u Sinti. Saku berš hi vašudauh i miša andi Romani čhib.

Nepozabno doživetje

Jadranka Šarkezi, 9. a, OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, mentorica: Majda Frančič, prof. slov.

Zelo so me presenetili, ko so mi v začetku meseca oktobra poslali iz Slovenj Gradca vabilo, da se naj udeležim podelitve priznanj nagrajenim učencem na njihovem literarnem, likovnem in fotografskem natečaju. Kot ena izmed učenek naše šole sem sodelovala z našim prvim romsko-slovenskim časopisom AUČ na literarnem natečaju V znamenju dialoga oz. Moj materni jezik, ki ga je razpisala ob svetovnem dnevu OZN

občina Slovenj Gradec. Povabilo v imenu vseh učencev Romov, ki smo sodelovali pri tem časopisu, pa je bilo naslovljeno name, zato sem bila še bolj vesela.

Najprej nisem vedela, kaj naj naredim, saj mi je mentorica rekla, da se naj doma odločimo, ali bom šla ali ne. Ko sem vprašala mamo, ali naj se svečanosti v Slovenj Gradcu udeležim, mi je dovolila. Moje veselje je bilo še večje in komaj sem čakala na petek, 24.

oktobra.

Na ta dan smo potovali v Slovenj Gradec s šolskim kombijem, ob meni je bila mentorica, učiteljica Majda Frančič, učenec Jan Kelenc (na razstavi je imel risbo) in njegova mentorica, učiteljica Mateja Zelko. Ko smo prispeli v Slovenj Gradec, so nas v njihovem kulturnem domu že čakali nastopajoči, ogledali pa smo si lahko tudi veliko risb in fotografij, ki so jih poslali učenci iz cele Slovenije. V programu so na kratko predstavili tudi naš AUČ in pojasnili, da smo zanj nagrajeni. Ko so me poklicali na oder, da bi mi župan občine Slovenj Gradec predal pri-

znanje in darilo, sem mislila, da mi bo od strahu srce kar počilo. Vendar sem pogumno vstala, šla na oder in ponosno sprejela nagrado. Po končani prireditvi smo si ogledali razstavo risb in fotografij, se fotografirali s pevcem Adijem Smolarjem, nato pa odšli na

kosilo v hotel v Slovenj Gradcu. S polnimi želodci in zelo zadovoljni smo se odpravili še na sprehod po ulicah mesta miru, kjer so imeli ob svetovnem dnevu OZN veliko stojnic, na katerih so pridno ustvarjali učenci njihovih šol.

Kljub temu da je bilo bivanje v

Slovenj Gradcu tako zelo prijetno, smo se morali odpraviti domov. Spomin na prijetno bivanje in na mojo prvo tako veliko nagrado pa bo ostal nepozaben.

Medkulturnost – sobivanje različnih kultur

Anita Majcen

Ker je leto 2008 Evropsko leto medkulturnega dialoga, so na Živilski šoli v Mariboru 24. aprila 2008 pripravili osrednjo zaključno

prireditev ob projektu medkulturnosti, na katerem je sodelovalo tudi naše društvo. Vodja projekta, ki je organiziral to prireditev je bil Mirko Nirdorfer, kateri nas je k sodelovanju tudi povabil. Gospod Fatmir Bečiri, predsednik romskega društva Romano Pralipe je ob tej priložnosti imel tudi kratek govor, v katerem je predstavil društvo ter samo delovanje društva, ki je zelo aktivno na različnih področjih. Ob tem dogodku smo prisluhnili plesu, pesmi, glasbi, recitacijam, ki so jih recitirali otroci članov našega društva, najprej v romskem, nato pa še v slovenskem jeziku. Prireditev so popestrile tudi romske plesalke z različnimi trebušnimi plesi in različne glasbene točke. Na koncu pa smo se lahko pogostili z dobrotami

iz različnih delov Slovenije, najbolj značilne romske jedi, sirovo in mesno pito(burek) ter baklavo pa je pripravila žena gospoda Bečirija, Ssde Bečiri. Tako smo se na tej prireditvi zagotovo vsi naužili pestrosti in bogatosti različnih kultur.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia Romic na frekvenci 97,6 MHz.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADLJSKA PRODUKCIJA

Položaj romskih žensk v Sloveniji in Makedoniji

Anita Majcen

V prostorih našega društva Romano Pralipe v Mariboru smo 16.06.2008 gostili gospo dr. Vero Klopčič in dr. Amalijo Jovanović, ki delata in raziskujeta na Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani in sicer je bila tema našega druženja projekt: »Položaj romskih žensk v Sloveniji in Makedoniji«.

Ker je ta tema še zelo nepokrita in neraziskana sta se odločili, da z raziskavami in anketami to področje raziščeta, saj le tako lahko dobimo uvid v dejansko stanje položaja romskih žensk in ko bomo imeli vsaj približno sliko, se lahko na podlagi tega položaj romskih žensk tudi izboljša.

Vprašalnik je zajemal predvsem vprašanja, ki se tičejo njihove izobrazbe, socialnega statusa, njihovim zadovoljstvom s položajem v njihovi skupnosti in podobna vprašanja, ki bodo po končani raziskavi zago-

tovo podala realno sliko položaja romskih žensk.

Članice našega društva so z veseljem pristopile k sodelovanju te raziskave, po končanju reševanja ankete pa je sledil pogovor v katerem so naše romske ženske in doktorici govorile predvsem o tem, kaj

bi romske ženske hotele spremeniti ter kaj si želijo v prihodnje. Prišle so do zaključka, da bi tudi one rade bile deležne vsaj osnovnega izobraževanja, da bi imele več možnosti pri iskanju zaposlitve in da ne bi bile tako potisnjene na stran kot so bile do zdaj.

Pogovor pa je privedel tudi do tega, da bi tudi romske ženske iz Maribora in okolice rade bile bolj povezane in organizirane med seboj, ter da bodo ustanovile Ženski romski forum, z delovanjem katerega bodo sodelovale z različnimi javnimi organizacijami in tako pripomogle tudi same k izboljšanju njihovega položaja.

Za sodelovanje se zahvaljujemo vsem, tako nosilkama projekta, dr. Veri Klopčič in dr. Amaliji Klopčič, kot tudi našim članicam, ki so pri tem projektu sodelovale.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADIJSKA PRODUKCIJA

Pomembni pridobitvi v Vadarcih / Vadarce djirinde panji te lačhardu drom

Monika Sandreli

Andi Vadarce u Roma djirinde panji te lačhardu drom. u luž vašadauh djirinde te andri evropski unija. U čijvi vašu panji hi duge dešutrin kilometerdja.

Sajik te sinja mauk but kerdu pa mik andi Vadarce pekal te kijrel u ududa vašu uci.

11. praznika občine Puconci so bili najbolj veseli Romi v Vadarcih.

Dobili so pitno vodo in novo prevleko že na dotrajani cesti skozi naselje. Vadarci so drugače med enimi najbolj urejenimi romskimi naselji v Sloveniji.

Vodovod so Vadarski Romi že imeli, vendar je studenec iz katerega so vodo črpali, že pred leti usahnil. Tako so jim vodo do sedaj dovažali gasilci, zdaj so pa povezani z ostalo vasjo. Vodovod je dolg 13 kilo-

metrov, investicija je občino stala skoraj 700 tisoč evrov. Velik delež je primaknila Evropska unija

Velika pridobitev za Rome je tudi mrliška vežica za katero je bil pobudnik prejšnji romski svetnik Branko Horvat.

Vadarski Romi pa so imeli še en razlog za veselje. Občina je v naselju obnovila tudi povsem uničeno cesto.

Zahvala konzularnim oddelkom R Slovenije

Fatmir Bećiri

Romsko društvo Romano Pralipe je bilo ustanovljeno leta 1996 z namenom ohranjanja identitete Romov in izboljšati njihov položaj glede bivanja, šolanja otrok ter drugih problemov. Romsko društvo se ne ukvarja samo s perečimi problemi Romov, temveč ohranja tudi njihovo identiteto, tako da prireja in se udeležuje raznih tradicionalnih romskih prireditev v katerih z glasbo, plesom, recitacijami in ostalim ohranja bogato dediščino romske kulture. Romsko društvo Romano Pralipe, katero predstavlja svojo bogato kulturno dediščino širom po Sloveniji in izven njenih meja. Zaradi aktivnega dela g. Bećirija na področju reševanja pereče aktivne romske problematike se je tudi vključilo v Zvezo Romov Slovenije,

ki je krovna organizacija. Tako se za sodelovanje iskreno zahvaljujemo vsem naslednjim konzularnim oddelkom, ki so nam pomagali pri ohranjanju naše romske identitete in nas podpirali ter nam omogočili da so lahko različni romski glasbeniki lahko prišli v Slovenijo in s tem ohranjali našo identiteto:

- Konzularni oddelek R Slovenije v R Makedoniji
- Konzularni oddelek R Slovenije v R Srbiji
- Konzularni oddelek R Slovenije v R Bosni in Hercegovini
- Konzularni oddelek R Slovenije v R Hrvaški
- Konzularni oddelek R Slovenije v R Italiji

Prav tako se tudi iskreno zahvaljujemo Ministrstvu za kulturo, ki

je podpiralo naše društvo, da smo lahko uresničili določene projekte, katere brez njihove pomoči ne bi mogli.

Tako pa sem trdno prepričan in upam še za nadaljnje sodelovanje našega društva z zgoraj navedenimi konzularnimi oddelki in Ministrstvom za kulturo, da bodo tudi v letu 2009 imeli toliko posluha za nas Rome in da bomo še naprej tako uspešno sodelovali.

Komisija za romska vprašanja

Fatmir Bećiri

V sredo 12.marca 2008 smo se prostorih Mestne občine Maribor zbrali na sestanku, kjer smo obravnavali tematiko Romov in njihovih stanovanjskih problemov, ter problemov, s kateri se srečujejo Romi v vsakdanjem življenju nasploh in se dogovarjali, da bi ustanovili Komisijo za romska vprašanja tudi v Mariboru. Na sestanku so bili navzoči: g. podžupan Rok Peče, pomočnik podžupana g. Aleš Škof, direktor Centra za socialno delo – g. Tivadar, direktorica Javnega medobčinskega stanovanjskega sklada – ga. mag. Tatjana Vindiš Furman in ga. Anita Voksanovič, predstavnica iz Zaveda RS za zaposlovanje, predstavnik romskega društva Romano Pralipe – g. Fatmir Bećiri in svetovalka romske skupnosti Andreja Simonič ter predstavnik romskega društva Romano Anglunipe, g. Krasniqi.

Maribor do sedaj še nima usta-

novljene Komisije za romska vprašanja, saj ni med tistimi dvajsetimi občinami, kjer imajo prebivalstvo s statusom avtohtonega romskega prebivalstva medtem, ko imajo ostale občine z avtohtonim prebivalstvom po večini že urejene Komisije za romska vprašanja, oziroma Posebna delovna telesa za spremljanje položaja romskih skupnosti.

V Mariboru smo pri tem tako naleteli na pionirsko delo, vendar naše društvo aktivno deluje že vrsto let,

tako da se z romsko problematiko srečujemo že ves čas in jo po najboljših močeh tudi rešujemo. Naša Komisija za romska vprašanja se bo od drugih razlikovala po tem, da jo bodo sestavljali predstavniki različnih lokalnih institucij ter predstavniki v Mariboru živečih Romov. In takšna zasedba komisije bo zagotovo najbolj dobrodošla za reševanje romskih problemov na najrazličnejših področjih, od stanovanjske, socialne in zaposlitvene problematike.

SEMINAR »nediskriminacija: od teorije k praksi«

Fatmir Bećiri

Od Mirovnega inštituta v Ljubljani sem prejel povabilo na seminar z naslovom: »Nediskriminacija: Od teorije k praksi«, ki sem se ga udeležil 12. in 13. marca 2008 v Ljubljani.

Seminar se je dotikal široke palete diskriminacij, od verske, etnične, diskriminacije ljudi, ki so telesno ali duševno prizadeti in različnih drugih diskriminacij.

Seminar je potekal dva dni, kjer smo na različnih delavnicah dotikali tem, ki se tičejo tega področja. Od prepoznavanja diskriminacije,

kot same, do pomoči žrtvam, različnih komunikacijskih vaj, ob koncu pa smo skupaj naredili evalvacijo in zaključek k celotni temi. Zaključek pa je zagotovo ta, da je diskriminacija nezakonita in škodi vsem.

Slovenija sicer ne sodi v sam vrh nestrpnih držav, kar se tiče te teme, vendar nevarnost za diskriminacijo obstaja vedno in povsod, zato moramo vsi čimbolj delati na tem, da jo preprečimo, saj je krivična iz tega razloga, ker obravnava določene ljudi in skupine neenakopravno, pa naj si bo zaradi narodnosti, rase,

invalidnosti, spola, jezika, spolne usmerjenosti, gmotnega stanja, izobrazbe ali pa iz katere koli druge razlike. Naučiti se moramo strpnosti, in jo tudi v praksi uporabljati, da bo sožitje med vsemi nami.

Velike zahvale pa gredo vsem organizatorjem tega seminarja, saj je bil organiziran zelo profesionalno, poleg vsega pa nam je bila dana tudi možnost brezplačne nastanitve v hotelu City Hotel in zelo vesel sem za to izkušnjo, ki sem jo ob tem seminarju doživel.

Pereče vprašanje na področju romske kulture zlasti na Dolenjskem

Rajko Šajnovič

Dovolite, da Vam po tej poti stisnem roko v pozdrav. Hvala za vabilo na srečanje romskih literarnih in likovnih ustvarjalcev. Žal se ga ne morem udeležiti ker nimam prevoza. Prosim za opravičilo. Menda sem edini novomeški Rom brez avtomobila. Zato mi dovolite, da Vam v svojem kratkem poročilu poročam o perečem vprašanju na področju romske kulture zlasti na Dolenjskem.

Res je, da nisem član nobenega romskega društva ne Zveze Romov Slovenije ne foruma romskih svetnikov v Sloveniji ne Sveta romske skupnosti v Sloveniji. Seveda si tega želim že od vsega začetka a me žal ni nihče vprašal, če bi postal njihov oz. Vaš član? Ko pa sem prosil za članstvo pa nisem dobil niti odgovora? Glede na svoje prizadevanje in bogato pesniško, pisateljsko in prevajalsko ustvarjanje, kot samostojni Romski ustvarjalec ne predstavljam le dolgoletnega borca za pravice romske etnične skupnosti v Sloveniji, pač pa s svojim kulturnim ustvarjanjem bogatim tudi širši slovenski kulturni prostor. Morda mi tega ne boste verjeli? Vendar sem za romsko skupnost v Sloveniji naredil največ prav na kulturnem področju. Kot pesnik, pisatelj, prevajalec, svobodni umetnik in predvsem znana oseba tako v slovenskem prostoru kot tudi drugod po svetu, predstavljam skozi svoje aktivno, humano in ustvarjalno delo pomemben most med romsko kulturo v Sloveniji in kulturo večinskega prebivalstva. Napisal sem številna dela: npr. pesniško zbirko »Pot/Drom«, knjigo »Biti Rom, romski otrok«, prevedel pesmi »Džilavani buti i džilava/ poezije in pesmi Franceta Prešerna«, knjigo »Romane vištorje/romske pravljice«, prevedel pesmi »Romano čingadibe/Romov krik Lojzeta Po-

dobnika«, v romščino sem v celoti prevedel knjigo o zgodovini Romov »Roma, kon hinete?/Romi, kdo ste?« dr. Pavle Štrukelj, dr. Vanka Šiftarja in dr. Rajka Đurića, prevedel sem v celoti »Učbeniko i butjakaro zvezko/Učbenik in delovni zvezek za prvi razred 9 – letne Osnovne šole«, prevedel sem »Beršano čhavorano Cicibano/Poletni otroški Ciciban od 6. leta dalje«, za humanitarne namene sem ta oba projekta podaril Osnovni šoli Šmihel za romske učence. Napisal sem »Skedimbe buti/Zbrana dela«, ki sem jih podaril Knjižnici v Novem mestu. V celoti sem prevedel Versko literaturo »Dara ku Devel/Vrata k Bogu«, podaril sem Župnišču v Kočevje. Napisal sem »Romano Slovensko Slovare i Slovensko Romano Slovare« v narečju naših Romov. Podaril sem ga Osnovni šoli Šmihel....

Hvala Zvezi Romov Slovenije za finančno podporo za nekatere mojih projektov oz. izdaje knjige v preteklosti. Trdno sem prepričan in verjamem, da mi boste tudi v sedanjosti in prihodnosti prijazno, prijateljsko, pravično in po demokratični slovenski poti pomagali pri mojih številnih novih romskih projektov materialno, finančno in...upam, da boste upoštevali dejstva, da sem tudi najstarejši Romski ustvarjalec v Sloveniji (60 let) in da še vedno vztrajam in aktivno delujem. Kajti moje delo je izrednega pomena za celoten slovenski kulturni prostor, najbolj pa za Dolenjsko oz. Mestno občino Novo mesto in njeno kulturno podobo. Žal pa so me ravno na kulturnem področju zelo, zelo razočarali. Brez vaše človeške pomoči pa ne vidim ne izhoda ne rešitev iz tega »Začaranega kroga nemoči s strani pristojnih Občinskih organov in inštitucije« Še več. Dolenjska oz. Mestna občina krši

moje temeljne človekove pravice in svoboščine kot Romskemu ustvarjalcu, kot romskemu invalidu, kot Romu in človeku tudi glede mojega ne – rešenega najhujšega stanovanjskega problema? Obžalujem, da je pri nas še hujši Romski problem kot je bil do sedaj? Tudi zato menim, da moja dela nosijo globlji značaj in niso izključno komercialnega pomena, predvsem pa kažejo aktualen in inovativen pristop k razumevanju romske kulture v Sloveniji ter s tem pozitivno vplivajo na sobivanje in medsebojno sprejemanje dveh zelo različnih kultur.

Na Dolenjskem pristojna civilna oblast romske ustvarjalce ne »cenijo ne spoštujejo nam ne dovolijo delati ker se bojijo romske resnice, nas odrivajo, pozabljajo, spregledajo, žalijo, posmehujejo, razočarajo, ponujajo lažne obljube, nas ponižajo. Glede pohvale, zahvale, napredovanja, sodelovanja nagrade...kaj podobnega na dnevni red Občinskega sveta sploh ne obstaja, ko gre za CIGANA oz. Roma? Res pa je, da sem jaz dobil eno nagrado leta 1995 ob predstavitvi moje prve pesniške zbirke »Pot/Drom. Bivši župan Franci Koncilija mi je v svojem imenu in v imenu Občine Novo mesto za nagrado podaril »JEK LITRO MOL« (En liter vina). Toliko je cenjen in vreden CIGAN oz. Rom na Dolenjskem in ravno toliko je cenjena in vredna tudi najlepša, najbolj pomembna in dragocena »ROMANI KULTURA« (Romska kultura)? Ali je to PRAVNA DRŽAVA? Ali je to PRAVA POT? Tega ne vem. Res pa je, da mi »KAJA POLITIKA NAJ ŠUŽI« (Ta politika ni všeč). Če se kaj takega dogaja meni, ki sem znana oseba, potem se moramo zamisliti kaj se dogaja šele s ostalimi našimi Romi, ki so: - »ČORORA« (revni), nepismeni, pol pismeni, nešolani,

neizobraženi, krhki, nevedni, notranje nemočni...?

Demagoško pa nas radi izkoriščajo in se nam podkupejujejo za svoje lastne koristi, cilje in namene, Romska kultura nam tudi »ČO-REN« (Kradejo), zavajajo javnost, ko predstavljajo Romsko zgodovino oz. kulturo. In vse navedene dobrine si mnogi med njimi prilastijo na naš »ROMANO RAČUNO« (Romski račun).

Že pred leta nazaj sem preko sredstva javnega obveščanja opozoril, da se bo romska kultura pri nas znašla v »OVI I NA OVI« (Biti in ne imeti) in žal se je ravno, to zgodilo zahvaljujoč pristojnim civilnim oz. občinskim organom in institucijami. Osebo se ne čudim, da je že prišlo do odstopanje posameznikov med Romi, ki so se tako ali drugače ukvarjali s Romsko kulturo. Obžalujem, da so pri nas mnoga romska društva le »ŠTEVILKA PU OBČINSKO PAPIRI« (Številka na občinskem papirju)? In obžalujem, da država skrbi za Romsko kulturo »SAMO JEKHAR DU BERŠ« (Le enkrat na leto) ob praznovanju »SVETOVNO ROMANO DIVE« (Svetovnem dnevu Romov)? Skratka na Dolenjskem vlada v življenju Romov »BARO PROBLEMO« (Velik problem) tako na področju romske kulture kot tudi na področju politične participacije Romov? Pa za to ne smemo kriviti le državo? Menim, da so krivci na lokalni ravni, to pa so Občine tam kjer živimo Romi. Pri nas na Dolenjskem vlada tako imenovana: »Enajsta božja zapoved« Vprašati bi se morali: »Zakaj tako?, kdo je glavni krivec? Res je, da je narejen korak več. Lahko pa bi bilo še boljše. Obstaja še druga rešitev in »AVER DROM« (Druga pot) na kateri se nahajajo resnična dejstva o Dolenjskih Romih, ki so za civilno družbo boleča in javnosti prekrita. To in še kaj drugega pa le poslabšuje odnose med večinskim in romskim prebivalstvom. Seveda smo tudi med Romi takšni, ki si želimo iz skupnega kotla. Žal pa nam nihče ne prisluhne. To pa ni ČAČO DROM?

Dejstvo je, da smo Dolenjski

Romi, žal razvojno najnižje in prav zato smo izpostavljeni hudemu etnocidu, kateremu se naši Romi zaradi svojega neznanja in notranje nemoči ne moremo upreti. Etnocid je lahko bolj uspešen kot genocid, saj bo z vsem, kar je romskega – jezika, kulturo in navadami – v kratkem času pometal tako temeljito, da bo za Romi ostal le spomin. In to ne da bi kdorkoli mignil s prstom proti temu. Nasprotno, marsikaterim oblastvenikom, zlasti na lokalnih oz. občinskih ravneh, bi to zelo godilo, saj bi se z asimilacijo romskega življa znebili socialne mizerije, s katero se morajo sedaj soočati, in vsega, kar sodi zraven. Jaz, ki malo govorim in več delam, polagam roko na srce Vam oz. Zvezi Romov Slovenije in Svetu romske skupnosti v Sloveniji, da naredite vse kar je v vaših pristojnosti, odgovornosti in močeh, da pomagate in rešite Romsko kulturo zlasti na Dolenjskem? Na lokalno skupnost oz. Občino/e pa morate bolj pritiskati oz. jih opozoriti, da nebi prišlo do tega, kar se najbolj bojim. Do »NAJHUJŠEGA« oz. da se v bližnji prihodnosti pomembna in dragocena romska kultura ne bo znašla v »POBISTERDO MUZEJI« (Muzej pozabe)?

Pomembna je posodobitev in modernizacija romskega kulturnega sektorja,

zagotovitev večje dostopnosti in ustvarjalnosti kulturnih romskih dobrin in storitev,

prispevati h krepitvi družbene povezanosti. Kajti zlasti oz. tudi Romska kultura je glavno sredstvo za spodbujanje medsebojnega razumevanja. Dostopnost romskih kulturnih dobrin mora biti zagotovljena vsem državljanom, ne glede na njihovo gmotno stanje, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino...

Ministrstvo za kulturo RS mora učinkoviteje opravljati strokovne in upravne naloge ne le na področjih, ki jih že pokriva, temveč tudi na področjih, ki so del vsebine programa...

Blaginja mora biti tudi po meri romskega človeka,

Urad za narodnosti mora bolj

kot doslej postati koordinator vseh ukrepov, ki so neposredno povezani s položajem še posebej romske etnične skupnosti,

Prizadevati se morate kot zagovorniki na državni ravni, da bomo Romi imeli v Sloveniji oz. tudi na Dolenjskem poleg vseh drugih, čim širšo paleto možnosti izražanja in uresničevanja svojih kulturnih interesov in ohranjanja svoje nacionalne identitete,

Ministrstvo za kulturo in Urad za narodnosti morata zagotavljati rednejšo organizacijsko in finančno pomoč pri naši Romski kulturni, informativni, jezikovni in drugi društveni dejavnosti,

Zavzeti se morate za dosledno spoštovanje temeljnih človekovih pravic tudi nas Romov, ter krepiti in omogočiti pogoje za vse ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo okoliščino,

Zavzeti se morate za vse tisto, kar nam jamčijo tudi naša ustava in številni mednarodni akti, še posebej Evropska konvencija o varstvu temeljnih človekovih pravic in svoboščin...

Spoštovani,

Romi smo do zdaj bili enakopravni z drugimi državljani samo na papirju, ker enostavno povedano sploh nismo sposobni biti enakopravni. Rezultat 50/60-letnega obravnavanja Romov s strani prejšnje in zdajšnje države je, da smo dejansko ostali razvojno in civilizacijsko na skoraj isti stopnji kot nekoč. Moja izobrazba je - trije razredi osnovne šole. Ne bom govoril o razlogih za to, ker boste odgovor našli v moji knjigi Biti Rom, romski otrok. Moje izkušnje in poznavanje romske problematike v osemindvajsetih letih obstoja in zvestobe do Romov, mi je jasno edino eno: na način, kako se država loteva problematike Romov, bomo tudi naslednjih 50/60 let ostali na istem. Po ustavi imamo Romi iste pravice in dolžnosti kot drugi. To je res, toda zakona, ki bi našo dejansko situacijo pomagal spreminjati, ne samo nas zaščititi

v naši bedni in obrobni človeški in ciganski usodi, pa še ni. Kako dolgo še? Medtem gredo stvari svojo pot, kakor pač gredo. Osebnost menim, da kar zadeva romsko vprašanje - zlasti na Dolenjskem - brez cilja in brez perspektive. Kot etnična skupina nimamo nobene razvojne možnosti. Romska skupnost v Sloveniji in zlasti na Dolenjskem smo žal na številnih področjih v izrazito marginaliziranem položaju in sodimo celo v eno najbolj ogroženih skupin prebivalstva. Zaradi tega menim, da je treba na številnih področjih za začetek urediti tiste probleme, ki so hitro rešljivi, prav tako pa nemudoma pristopiti k sistemu rešitve številnih vprašanj, ki jih niti romska društva pri nas, niti romski predstavniki oz. svetniki, niti Romski ustvarjalci ne moremo rešiti brez pomoči širšega okolja in zlasti države. Pristojni ljudje pravijo, da ne najdejo ne odgovor in ne rešitev glede reševanja Romske problematike? Ni res. Celotno v svojo novo knjigo oz. v romske pravljice, ki so bile javno predstavljene 25. januarja 2006 govorim o »SASTI ROŽA« (Zdravilna roža), ki mora biti »FARBIMBE A NA KALI I PARNI« (Barvana in ne črna bela). Ta barvana roža pozdravi vse bolezni. Tudi pri reševanju romskega položaja v Sloveniji, ki še vedno raste v Sloveniji. Le najti, potrgati in

postaviti jo mora »ČAČO MANUŠ, PO ČAČO MISTO« (Pravi človek, na pravo mesto).

»MRO PHARIPE I MRI BUTI« (Moj problem in moje delo)

Najtežje mi je najti, pridobiti, nekega prijaznega Založnika in sponzorja, prosim vse pristojne civilne organe in inštitucije in prosim Vas Zveza Romov Slovenije oz. Svet romske skupnosti v Sloveniji za pomoč oz. strokovno, materialno, finančno podporo pri mojih novih sledečih romskih projektih:

od mojih 400 »ROMANE DŽILAVA« (romske pesmi), podprete vsaj še eno pesniško zbirko za tisk, izdajo, predstavitev...,

moje nove »ROMANE VIŠTORJE« (Romske pravljice),

moj novi prevod znanih narodnih »ČHAVORANE DŽILAVA« (Otroške pesmi),

mojo novo knjigo »MRO, ROMANO ČAČIPE« (Moja romska resnica),

moj novi »ROMANO SLOVARI« (Romski slovar),

moj novi prevod romske zgodovine »ROMA, KON HINETE?« (Romi, kdo ste?) znanih avtorjev: Ga. Pavla Štrukelj, dr. Vanek Šiftar, dr. Rajko Džurić...

moja nova dela verske literature »MAGUČNO LILA – PHURANI I NEVI ZAVEZA« (Sveto pismo –

stare in nove zaveze), ki se že nahaja v strokovno obdelavo pri župniku iz Kočevja g. ANTON GNIDOVEC s katerim sva se dogovorila, da bo javna predstavitev 8. aprila 2009 ob Svetovnem dnevu Romov. Zato oba prosiva od Vas za finančno pomoč oz. podporo? Kajti s svojim denarnim nadomestilom v višini 350, 80 EUR tega nisem zmožen sam financirati.

Ne vem, če boš, to moje poročilo prebral na tem srečanju Jožko? Niti ne vem ali mi boš poslal vsaj poročilo oz. zapisnik s tega srečanja? Niti ne vem, če mi boš sploh odgovoril? Kakor koli že res pa je, da bo tako napisano v moji novi knjigi oz. v moja »ROMSNI SKEDIMBE BUTI« (Zbrana Romska dela) od leta 1980 do 2008.

Zaključne misli

Slovenijo kličem na pomoč in ji polagam roko na srce z naslednjimi besedami:

»GODI DU VASTA, KA KANA PAL SPREMENINENA ROMANO THEM« (Pamet v roke, ko boste sedaj (zopet) spremenili Romski svet).

Vsem Slovenskim bratom in sestram Romom pa polagam roko na srce z naslednjimi besedami: »UPRE ROMA« (Kvišku Roma).

»DEVLEHA«
(Z BOGOM)

Novice

I Romani Union, kerdja andu 22. avgust, Kerati Romane djijengri pri souh djilade u hegedišja zaru Roms Band andru Prekmurje soj adau berš kezdinjga pra karjeriaha. Te u Halagto Band pra posebnega romani musika navdušinja le manušen. Vaštu konec pa nastopinde u hegedišjga zaru Koko i Mandovi zari Ljubljane.

Romani Union je v okviru Romskega tabora pripravil 22. avgusta, Večer Romske glasbe, ki se je dogajal na grajskem dvorišču v Murski Sobo-

ti. Nastop se je začel s skupino Roms band iz Prekmurja, ki so letos začeli s svojo kariero. Tudi Halgato Band je s svojo specifično romsko glasbo navdušilo občinstvo. Za konec pa so nastopili skupina Koko i Mandovi iz Ljubljane.

I Evropakri komisija te francijakre angjune zi Eu kerde andu 16. september eršti evropakru vrh palu Roma. Adauh sinja eršti evropakru lakhipe palu Roma, khaj 400 manuša andru

evropakre inštituciji, andru vladi te zaru civilne družbi, vakernahi palu evropakre romengru položaj. Andi Slovenska vladakru anav vakerdja u Stane Baluh u angjunu zaru Urad mistu naciji, andu slovenske romengru anav pa u Jožek Horvat – Muc zaru Romana skupnostjakru svet.

Evropska komisija in francosko predsedstvo EU sta pripravila 16. septembra prvi evropski »vrh« o Romih. To je bilo prvo evropsko srečanje o Romih, kjer je 400 predstavnikov

evropskih institucij, vlad in civilne družbe, razpravljalo o položaju romske skupnosti v EU in o načinih za njihovo izboljšanje. Slovensko vlado je predstavljal Stane Baluh direktor Urada za narodnosti RS, slovenske Rome pa Jožek Horvat-Muc predsednik Sveta romske skupnosti.

U terne aurisikade Roma kerde miskru festival Khamoro andi Praga društvo save hi anav Romanu akademsku klub. Vaši angjuni zu klub auri kedine la Samanta Baranja, u podpredsednik hi u Vinko Cener, vašu nadzorni odbor pa auri kedine la Enisa Brizani.

Zu društvu kerna buti pru trin področji: kau informejrina le Romen te le sinten palu sikavibe,

obuk dena hot pe ferlikerla i Romani identiteta lekfeder i čhib ti kultura zu Roma te zu Sint, sikavna te ferikerna i kultura, vašu fejder khetaun te žijl auvre manušenca so žijj andi Slovenija.

Skupina mlajših romskih izobražencev, je med svetovnim romskim festivalom Khamoro v Pragi, ustanovila društvo z imenom Romski akademski klub.

Predsednica kluba je postala Samanta Baranja, podpredsednik Vinko Cener, predsednica nadzornega odbora pa je Enisa Brizani.

Člani društva so v statut zapisali, da bodo delovali na treh temeljnih področjih:

osveščali bodo pripadnike romskega naroda in Sintov o pomenu znanja in izobraževanja in skrbeli za promocijo in ohranjanje identitete, posebej romskega jezika in kulture; ter promovirali kulturo sožitja in strpnosti med pripadniki romskega naroda in Sintov ter pripadniki drugih narodov in narodnosti, ki živijo v Sloveniji.

Amnesty International Slovenije in Društvo zaveznikov mehkega pristanaka Krško, so 9. oktobra pripravili novinarsko konferenco ob izdaji slikanice o romski deklici Jagoda, ki je napisana v treh jezikih, romščini, slovenščini in angleščini. Slike in zgodba edinstvene slikanice Jagoda so nastale v romskem naselju Kerinov grm v Posavju. Slikanica, ki je nastala tudi v sodelovanju s Predstavništvom Evropske komisije v Sloveniji, Veleposlaništvom Kraljevine Nizozemske, Uradom RS za mladino, Ministrstvom za kultu-

ro, Občino Krško in podjetjem Krka d.d., Novo mesto, predstavlja izredno pomemben prispevek na področju učenja človekovih pravic. Slikanica, obogatena s trijezičnim slovarjem, bo brezplačno razdeljena na vse osnovne in srednje šole v Sloveniji.

U Film Babica pukhaul kerdja i Martina Hudorovič andri Krško. Le filmiha sinja pro festival Stranger andi Amsterdam kau sinja miškru buter sar 1000 filmja. Lakro film sinja auri kedime miškru 60 filmja kau sinja telo projekt buterfelitiko dialog sikaudo pro cilo Them. I Martina u film kerdja teli produkcija Luxus kau hi del kerdu le dršutvoha andi Krško Zaveznikov mehkega pristanaka.

Martina Hudorovič iz Krškega je avtorica dokumentarnega filma z naslovom Babica pripoveduje. S filmom se je udeležila Stranger Festivala v Amsterdamu, kjer je bil med več kot tisoč filmi izbran med 60 tistih, ki jih bodo v okviru projekta Evropski medkulturni dialog prikazovali po vsem svetu. Martina je film pripravila v produkciji Luxus, ki je del krškega Društva zaveznikov mehkega pristanaka.

Festival klasične glasbe Maribor

M.H.S

U Festival Maribor hi prindžaurdiu palu Klasične Djia. Vašu kezdetu pa djilaugdje u Romunske Romane Hegediškja Mahala Rai banda U Festival pa herindja andu 14 september kada pa djilade u Kiraldja te Kiraukinji Romane djiijengre.

Festival Maribor pe razvijalindja andro festival baročne glasbe, kaj i Koncertni poslovalnica Narodni dom Maribor kezdingja mauk te kejrel andu ezeri enjašel šoufardeste trin 1963. Kau pe u Festival furt spremininlahi andu

berš ezeri enja šel enja far deš te štaur 1994 auri kedime u aunafzaru pianist prof. Janko Šetinc Glasbeni September. Le beršeba 2008 gerinja u festival papal nevo aunaf te dimenziji Festival Maribor. Vodinel pa u lačo pianist dirigent te skladatelj Richard Tognetti. U festival pa mukja pri produkcija, programja te lauče hegediškja. Miškri lende pu men te auri sikaude u Romane hegediškja u Romane kiraudja te kiraulkinji te i Mahala Rai Banda.

U sporočilo festival Maribor si-

nja kauj pe sikavna buterfelitike kulture themskre. Te kau hi zasnovan pro beršeskro buterfelitiko dialog. Miškri lende hi te i Romani kultura. Lejsti dij Festivala pa le manušen navdušinja posebni mešanica romane djineca andru aur themja. U hegediškja pe akharen Kirauja te Kiraulkinji romane dijenca. Miškri lende djilal te amari kraljica Esma Redžepova.

Andi skupina Gipsy Kings and Queens ciden te djilaun buterfelitke izvajalci. I skupina Fanfare Cicocarlia andri Romunija mau

11 berš khetaun ciden. Phenen pa kau mauk butvar sana andi Slovenija Te u pevaujči Johny Liev andri Bolgarija kejrel vašadau projekt Gipsy kings and Queens.

Andu adau miks te laukas i skupina Kalome andri Francija. Ciden Rumba Katalan te u flamenko sou hi prindžargundo sar romano khelibe. I Florentina hi pevačkinja andi aja skupina te aul andri Romunija sadjek te žiil akaun andu Ninčko.

V Mariboru je potekal Festival Maribor klasične glasbe. Uvodoma so nastopili tudi Romunski Romski glasbeniki Mahala Rai Banda. Festival se je končal 14 septembra, in to s koncertom Romskih Kraljev in Kraljice.

Festival Maribor se je razvil iz festivala baročne glasbe, ki ga je Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor pričela prirejati že leta 1963. S spremenjenim konceptom in novim imenom Glasbeni september je festival pod umetniškim vodstvom pianista in profesorja Janka Šetinca prvič potekal leta 1994. Z letom 2008 dobijo festival nove dimenzije in novo ime - Festival Maribor. Pod vodstvom izjemnega violinista, dirigenta in skladatelja Richarda Tognettija festival ohranja lastno produkcijo in posebej za festival sestavljene programe in zasedbe. Med njimi so nastopili tudi znane Romske zasedbe Gipsy Kings and Queens in Mahala Rai banda.

Sporočilo festivala Maribor je

med drugim tudi približati različne kulture sveta, zasnovan po medkulturnem dialogu leta. Med njimi spada tudi Romska kultura.

Zadnji dan Festivala pa je občinstvo navdušilo posebna mešanica Romske glasbe iz različnih držav. Zasedba se imenuje Gipsy Kings and Quenns. Med njimi pa poje naša romska kraljica glasbe Esma Redžepova.

Skupino Gipsy Kings and Quenns sestavljajo različni izvajalci. Skupina Fanfare Cicoarlia iz Romunije je aktivna že 11 let in so že igrali vsepovsod. Pravijo da v Sloveniji že večkrat. Pevec Johny Liev iz Bolgarije tudi sodeluje pri projektu Gipsy Kings and Queens.

Delovni sestanek v Mariboru

Andreja Simonič

V (po požaru) obnovljenih poslovnih prostorih Romskega društva Romano pralipe je 6. junija potekal delovni sestanek predsedstva ZRS in Romskega društva Romano pralipe.

Sestanka so se udeležili predsednik ZRS gospod Jožek Horvat - Muc, podpredsednik ZRS Stanko Baranja, član predsedstva ZRS in član Sveta romske skupnosti Slavko Cener, predsednik RD Fatmir

Bečiri in svetovalka društva Andreja Simonič.

Tematika sestanka je obravnavala specifična področja delovanja romskega društva v Mariboru v primerjavi z ostalimi romskimi društvi v Sloveniji, iskanje novih virov financiranja ter prihajajoče sestanke in okrogle mize na tematično diskriminacije.

ZRS se za donacijo finančnih sredstev za nakup novega računal-

nika, javno iskreno zahvaljujemo, saj nam je s tem omogočila končno popolno in nemoteno poslovanje društva.

Vabimo Vas k poslušanju romskega radia RomiC na frekvenci 97,6 MHz.

ROMIC

ROMSKI INFORMATIVNI CENTER
ROMSKA RADIJSKA PRODUKCIJA

